

LURRALDEA ETA ARKITEKTURA

Arkitektoaren zakila

ULA IRURETAGOIENA

Donostiako arkitektura fakultatea albiste izan da gertaera tamalgarri batengatik. Irakasle bat performance lotsagarri baten aktore eta protagonista izan da, zakila ikasleen aurrean atera due-nean. Ekintza izan zeneko xehetasunen jakitun ez naizenez, ez nago gertakaria saskon aztertzeko baldintzetan. Baina nago, alderdi guztietatik begiratuta ulertezina, deitoragarria eta salagarria den gertakariak testuinguru baten berri ematen digula eta argitara ekartzen duela arkitektoaren maskulinitate izaera zehatz bat. Egun arkitekto perfil dibertsifikazioa egia boro-bila den arren, oraindik aktibo dago garai batean zedarrituriko arkitekto-maskulinitatearen itzala. Arkitekturaren lanbidea zeharo aldatu da azken hamarkadetan; lan panoramak zerikusi gutxi du arkitektoaren figura orojakile eta ahalduna eraiki zeneko garaia erekin: gutxiago eraikitzen da, lan baldintza txarretan, eraikuntza epe oso azkarretan, eraikuntzaren jakintza geroz eta konplexuagoa da maila administratiboan, legalean, kudeaketa-mailan... Eta oraindik ere, arkitektoaren egitekoa arrotza –ez nahitaezko lan bat– kontsideratzen da –aurreztu daitekeena–. Baina honek guztiak arkitekturaren profesioaren orainaldiaz diharduen arren, gaurko arkitekto belaunaldiak –ni barne– garai bateko arkitektoen ikasle –seme-alabak– gara. Denbora gehiago beharko da “aitaren heriotza” gertatu dadin.

Arkitektoaren zakila harropuzkeria maskulinoarekin loturan dagoela esatera ausartuko nintzateke. Arkitektoa, goi kulturaren parte sentitzeagatik, egoera arruntten gainetik kokatzen da, sibirita eta gustu dotorearen klasearen domina bere buruari eskainia. Segurtasun leku hori eskuratu-ta, desberdintasun goratuaren eserlekuak errealitatea hutsaltzeko arrisku handia du, eta larriena, naturalizat jo dezake besteen kontrako gehiegikeria eta jazarpena. Eta maskulinoa da, deskribaturiko arkitekto-figura historikoaren sortzailea gizonezko arkitektoa delako. Nahasmendu honi gehitzen badiogu bizi dugun maskulinitatearen kultura, atera kontuak. ●

ANALISIA

TANO DAMICO

Etxebizitza, auzi feminista

AMAIA LEKUNBERRI ANSOLA

Bilboko txabolismoa du ikergai Iñigo López Simónek, eta fenomeno hura aztertzerakoan genero ikuspegia kontutan hartzearen garrantziaz mintzo zen berriki argitaratu dugun elkarrizketan. Gizonak ez bezala, sexuaren arabera ko lan banaketak emakumeak ia egun osoz lotzen zituen etxoletara, eta horrek bilakatu ditu baldintza duinak ez zituzten bizileku haietaz hitz egiteko testigu fidel. Pentsatzekoa denez, beren egunerokoa etxeari hain lotua egoteak bultzatu zituen 1905ean hainbeste emakume Barakaldoko alokairuen greba aurrera eramatera, azpimarratu izan denez borroka hartan emakumeak nabarmendu baitziren.

Garaiak aldatu dira, eta emakumeok lan-merkatura sartzeak murriztu egin du etxean ematen dugun ordu kopurua. Askatzaile izatetik urruti, baina, aldatetak emakumeak zamatatu ditu lanaldi bikoitzarekin –etxekoarekin eta etxetik kanpo-koarekin–, eta hanka bat eremu publikoan izanik ere, gehienbat emakumeek segitzen dute izaten etxebizitza arazoan aurrean esku-hartzeko joera. Kataluniako DESC behategiak egindako ikerketa baten arabera, etxeko eta zaintza lanetan egozten zaien erantzukizunak bultzatzen ditu etxebizitza arazoaren aurrean esku hartzera.

Emakumeak etxebizitzagatik borrokatzera bultzatzen dituen bestelako faktorerik ere bada ordea. Lan-merkatura jauzi egiteak diru-sarrera propioetara atea ireki arren, tratua tranpatia suertatu da, soldatapeko lanaren truke jasotzen dugun ordaina urriagoa izan ohi baita. Lerro batzuk gorako aipatutako ikerketak dioenez, norbanakoen diru-iturriek behatuz gero, emakumeen %49a pobrezia arrisku egoeran legoke. Kaudimen ekonomiko estua izateak –edo halakorik ez izateak– etxebizitza duin batera sartzeko ez ezik, bertan mantentzea ere zailtzen digu, eta beren kabuz teilatupe bat ordaintzeko ezintasunak behartzen ditu emakume asko tratatu txarrak ematen dizkien pertsonekin bizitzera. Alegia, etxebizitzaren aldeko borrokaren feminizazioa ematen bada, prekarietateak eta etxebizitza arazoak emakume aurpegia izan ohi duelako da.

Etxe batera sarbidea bilatzean, kaleratze baten aurrean... gurutzatzen gaituen egiturazko zapalkuntza oro erreproduzitu egiten da etxebizitzaren alorrean, eta zenbaitetan, gainera, indarkeria instituzioen eskutik joan ohi da. Horren adibide gordinik baldin bada, Batu Elkarlaguntza Sareko kide Joaquirena da. 1997an bannandu zen tratatu txarrak ematen zizkion gizonarengandik, eta beldurragatik, ondasun-banantzean erasotzaileari eman zion etxebizitzaren usufruktu eskubidea. Ordutik bertan bizi izan da alaba eta bi bilobekin, baina behin genero-indarkeria delitua preskribatuta, erasotzaileak salaketa jarri dio eta epaileak haren alde egin du. Azaroaren 25eko data darama agindutako etxe kaleratzeak. Aurten, beraz, protestatik ekintzara igarotzeko eskakizuna dakarkigu data seinalatuak. Joaqui, haren alaba eta biloben etxe kaleratzea gelditzea indarkeria matxistatik gabeko bizitzak exijitzea baita. Feministok, kaltetu zuzen izan edo ez, badugu fronte bat etxebizitzaren aldeko borrokan. Etxebizitzarena, klase eta arraza auzia den bezala, genero auzia ere bai baita. ●